

Промишлената приложимост като признак за патентоспособност на изобретенията

Промишлената приложимост е един от трите критерия за патентоспособност на изобретенията, предвидени в чл. 6, ал. 1 от Закона за патентните и регистрацията на полезните модели (ЗПРПМ). Промишлената приложимост представлява признак на патентоспособното изобретение като основен обект на закрила от патентното право, отличавайки го от сродни обекти, които не се ползват със закрила от този правен отрасъл. Именно това е критерият, който отличава патентоспособното изобретение от неползващите се с правна закрила научни открития, концепции, прогнози, математически формули, програмни продукти и др¹. Независимо от значението на посочения критерий за патентоспособност, проблемът за промишлената приложимост на изобретенията е малко и недостатъчно изследван както в българската, така и в чуждестранната патентна литература².

При един сравнителноправен преглед на националните патентни законодателства и международните патентни актове се установява, че промишлената (индустриална) приложимост обикновено присъства като признак на патентоспособното изобретение.

Във Франция действащият Кодекс на интелектуалната собственост предвижда в чл. 611-10 изискване за промишлена приложимост на изобретението, за да бъде същото признато за патентоспособно. Същият признак за патентоспособност е налице и в предходния патентен закон на Франция от 1978г. В по-старото френско законодателство е налице изискване за “промишлен резултат или продукт” - чл. 2 от закона от 1844г. Тълкуването на закона от 1844г. е било в полза на необходимостта от “технически ефект”³. Във Великобритания Законът за патентите от 1977г. изисква “възможна промишлена приложимост”, за да получи едно изобретение патентна закрила - чл. 1 (с) от Закона за патентите от 1977г. Критерият е възприет в действащото законодателство на Руската Федерация – чл. 4 от Патентния закон от 1992г. Японският закон от 1959г. предявява в чл. 29-1 изискване изобретението да може да бъде използвано в промишлеността⁴. Промишлената приложимост е установена като признак за патентоспособност и в Конвенцията за издаване на европейски патенти (Европейска патентна конвенция - ЕПК) от 1973г.⁵

¹ Борисов, Б. Интелектуална собственост. Патенти за изобретения и полезни модели.- Университетско издателство “Стопанство”. С., 1999, с. 21.

² Pollaud-Dulian, Fr. La Brevetabilité des Inventions.- Litec. Paris, 1997, p. 58. Според същия автор този малко изследван критерий за патентоспособност, в сравнение с новостта и изобретателската дейност, е като “бедния роднина”, тъй като юриспруденцията по въпроса както на националните съдилища във Франция, така и на Европейското патентно ведомство е изключително оскъдна.

³ Casalonga, A. Traité technique et pratique des brevets d'inventions. Paris, 1949, p. 45

⁴ Японският патентен закон е интересен и уникален с това, че съдържа легална дефиниция на понятието “изобретение”, което се основава на класическото учение на немския юрист Йозеф Колер за изобретението - “високо прогресивна техническа идея, при която се използва природен закон.” (чл. 1, т. 1).

⁵ Подписана в Мюнхен на 5.10.1973г., ратифицирана от Република България със закон обнародван в “Държавен вестник”, бр. 15 от 2002г.

В някои законодателства (и практика на чуждестранни съдилища) все още се среща критерият за полезност или полезен ефект на изобретението. Например, в Кодекса на САЩ вместо промишлена приложимост е закрепено изискването за полезност на изобретението (§ 101 от Кодекса на САЩ)⁶. Полезността е критерий за патентоспособност, който е исторически по-стар от промишлената приложимост и се среща още в първия в света патентен закон от 1474г., известен като “*Parte Veneziana*”⁷. Полезността бе предвидена като признак на закриляните изобретения и в отменения Закон за изобретенията и рационализациите (ЗИР), както и в предхождащия го Закон за откритията, изобретенията и рационализаторските предложения (ЗОИРП).

Същността на промишлената приложимост като признак за патентоспособност следва да бъде разкрита след анализ на действащата нормативна уредба. В чл. 10 ЗПРПМ се съдържа следното определение: “*Промислено приложими са изобретенията, чийто предмет може да бъде произвеждан или многократно използван в който и да е отрасъл на промишлеността и селското стопанство*”. Според Чл. 57 ЕПК: “*Изобретението се счита за промислено приложимо, ако може да бъде произведено или използвано в който и да е отрасъл на промишлеността, включително на селското стопанство*”. От посочените легални определения може да се заключи, че терминът “промишлена приложимост” е правно-технически и има специфично съдържание, до което не може да се достигне само по пътя на езиковото тълкуване на базата на общоупотребими понятия.

На първо място, става ясно, че селското стопанство също е възможна сфера на “промишлена приложимост”, т.е. промишлеността не следва да бъде разбирана в тесния смисъл на думата.

Освен изричното посочване на селското стопанство, редица други сфери на човешката дейност могат да бъдат причислени към промишлеността за целите на чл. 10 ЗПРПМ. Следва да се отбележи, че в отменения Закон за изобретенията и рационализациите законодателят бе изброил повече области, в които изобретението може да намери приложение и в които се проявява полезният му ефект (народното стопанство, науката, културата, здравеопазването и народната отбрана – чл. 12, ал. 1 ЗИР). Действащото законодателство също не дава основание за ограничително тълкуване на термина “промишленост”. Ако това би било така, то редица сфери на човешката дейност биха отпаднали от обхвата на патентното право и с това патентната закрила като действителен стимул за развитието на техниката няма да бъде на разположение на изобретателите и инвеститорите в тази сфера. А такива сфери на дейност са транспортът, медицината, добивът на полезни изкопаеми и др.

Към едно широко тълкуване ни насочва чл. 45, ал. 2 от Наредбата за оформяне, подаване и експертиза на заявки за патенти

⁶ Патентните закони на Великобритания преди реформата със Закона от 1977г. също са изисквали полезност.

⁷ Пласро, Ив, Савиньон, Фр. Държавата и изобретението.- Изд. “Техника”. С., 1999г., с. 25.

(необнародвана⁸), съгласно който “промишленост” следва да се разбира и тълкува като “всяка физическа дейност с технически характер в полезни или практични области”.

До същият извод може да се достигне след анализ и на разпоредбите на ЗПРПМ. В чл. 7 ЗПРПМ са изброени изключенията от патентоспособност, т.е. случаите, в които не се издават патенти, сред които са напр. методите за лечение на хора или животни. Фактът, че законодателят изрично е изключил от патентоспособност методите за лечение на хора или животни означава, че принципно те могат да бъдат патентоспособни изобретения, т.е. по аргумент от противното, да бъдат промишлено приложими. За методите за лечение на хора или животни не се издават патенти по изрична законова забрана- това обяснява формулировката на разпоредбата (“патенти не се издават за...”) и нейното заглавие (“изключения от патентоспособност”). Ако изброените в чл.7 ЗПРПМ случаи изобщо не можеха да представляват патентоспособни изобретения, то тяхното систематично място би било в чл. 6, ал. 2 ЗПРПМ, където са изброени обектите, които не се считат за изобретения, поради което а fortiori не могат да претендират за патентоспособност.

Не бива да ни подвежда и включването в разпоредбата на чл. 7 ЗПРПМ на сортовете растения и породи животни и биологичните методи за тяхното произвеждане. Последните също могат да представляват изобретения, но при тях други са водещите причини за установената забрана за патентоване. На първо място, както на национално, така и на международно ниво е установена специална правна закрила на селекционерските постижения⁹, поради това не е необходимо тази закрила да се дублира от патентната. На второ място, при растенията и животните като биологични системи е неясно (особено при висшите животни) доколко ефектът на изобретението може да се възпроизвежда със сигурност и неизменяемост¹⁰.

Друг аргумент в подкрепа на широко разбиране за промишлената приложимост е Споразумението за свързаните с търговията аспекти на

⁸ Съгласно чл. 5, ал. 5 от Конституцията на Република България всички нормативни актове се публикуват и влизат в сила три дни след обнародването им, освен когато в тях е определен друг срок. В изпълнение на конституционната разпоредба Председателят на Патентното ведомство би следвало да поиска обнародване на наредбата в “Държавен вестник”.

⁹ Вж Закон за закрила на новите сортове растения и породи животни (Обн, ДВ бр. 84 от 1996г., посл.изм. и доп. ДВ, бр. 30 от 2006г.) и Международна конвенция за закрила на новите сортове растения от 1961г. (ратифицирана от Република България със закон, обн. ДВ, бр. 21 от 1998г.).

¹⁰ Пласро, Ив, Савиньон, Фр. Op.cit. с. 99-100. Авторите посочват известен случай с искане за издаване на патент за червен гълъб, получен от животновъд чрез три отделни кръстоски и селекция. Върховният съд на Германия приел, че възпроизвеждането на продукта чрез описания метод е несигурно, тъй като става въпрос за животно от висш тип. Все пак, известни са случаи в чуждестранната практика, при които е признат за патентоспособен метод за селекция на растителни хибриди чрез последователност от селекция от “родителски” растения, кръстосано тестване, оценка и по-нататъшни манипулации – случаят “Lubrizol/hybrid plants” – описан в Cornish & Llewellyn. Intellectual Property: Patents, Copyright, Trade Marks and Allied Rights. 5th Edition.-Sweet & Maxwell. London, p. 221, p. 223.

правата на интелектуална собственост (ТРИПС). Съгласно разпоредбите на ТРИПС страните-участнички по него се задължават да предоставят правна закрила на изобретенията, независимо до коя технологична сфера се отнасят, като същите нямат право да третират по-неблагоприятно изобретенията от специфични сфери (фармация и биотехнология), напр. като предвиждат по-кратки срокове на закрила¹¹.

Държавите-членки на Европейския съюз, сред които вече е и Република България, са задължени да осигурят патентна закрила на биотехнологичните изобретения по силата на Директива 98/44/ЕО (разпоредбите на директивата са имплементирани от българския законодател при последните изменения на ЗППМ, обнародвани в "Държавен вестник", бр. 64 от 2006г.).

Изводът е, че с правна закрила се ползват изобретенията от всички области на практическа човешка дейност. От възможните сфери на приложимост на патентоспособни изобретения е изключена личната, интимна сфера на човешкия живот¹². Не са изключени от патентоспособност поради липса на промишлена приложимост различни козметични и естетични методи, прилагани от професионалисти в съответни заведения (салони за красота, санаториуми, козметични студиа и др.) и които не са ограничени до лични действия на човека в частния му живот (като поддържане на лична хигиена, външност, кондиция и пр.).

Практическата приложимост ясно разграничава патентоспособното изобретение от абстрактните идеи – теории, прогнози, формули, модели, планове, правила, методи за мисловна дейност, поради изискването от достатъчна степен на конкретизация на изобретателската идея¹³. Абстрактните идеи не се закрилят от патентното право, чиято цел е да насърчава предлагането на конкретни технически решения¹⁴. Научните открития, които представляват установяване на неизвестни, но обективно съществуващи закономерности, процеси и явления в живата и неживата природа, също сами по-себе си са лишени от промишлена приложимост; в случай, че бъде посочено конкретно приложение на научното откритие, може да се търси закрила за това приложение. Естетическите творения също нямат практическа приложимост. Тези обекти обаче законодателят изрично е изключил от патентна закрила по силата на чл. 6, ал. 2 ЗППМ и то на основание на това, че не представляват изобретения. Чл. 6, ал. 3 ЗППМ уточнява, че за обектите по чл. 6, ал. 2 не може да се търси закрила за

¹¹ Nuno Pires de Caravahlo. The TRIPS Regime of Patent Rights. 2nd Edition.- Kluwer Law. The Netherlands, p. 184-185.

¹² Pollaud-Dulian, Fr. Op.cit. p. 60 in fine. Авторът посочва решение Т 74/93 на експертен отдел на Европейското патентно ведомство във връзка с метод за контрацепция, като мотивът за отказ за издаване на патент е, че методът касае лични и интимни действия, поради което няма промишлена приложимост.

¹³ Оттук и изискването в описанието на изобретението да се посочи начинът за използване на изобретението в промишлеността, ако това не е очевидно от описанието или естеството на изобретението – чл. 37, ал. 1 ЗППМ.

¹⁴ Така Casalonga, A. Op.cit. p. 42, също и Dulian, Fr. Op.cit. p. 50.

самите тях като такива (*per se*). Следователно, ако абстрактните идеи¹⁵ или научните открития бъдат в достатъчна степен конкретизирани и бъде намерена промишлена приложимост на същите, патентната закрила ще бъде възможна.

Възможността за използване на изобретението може да бъде под условие, на други места или в бъдещето¹⁶. Особено в случаите на т.нар. “пионерни изобретения”, които явно надскачат съществуващото равнище на техниката, практическата приложимост може да се отнася до бъдещо развитие на производството и технологиите. Във връзка с изискването за полезност на техническото решение (което е аналог на промишлената приложимост, но е изоставено в повечето съвременни законодателства) в по-старата литература се посочва, че “когато се преценява полезността на предложението, възможността чрез него да се постигне определен полезен резултат, следва да се изхожда от необходимите за това условия – дали са налице предпоставките за реализиране на този резултат или в известна перспектива...”¹⁷ (*курсивът мой – А.Т.*).

Наред с приложимостта на изобретенията в полезни или практични области, промишлената приложимост има и други конститутивни белези.

Чл. 10 ЗППИМ изисква предметът на изобретението да може да бъде произвеждан или многократно използван в който и да отрасъл на промишлеността. Чл. 45, ал. 3 от Наредбата за оформяне, подаване и експертиза на заявки за патенти разяснява, че изискването предметът на изобретението да може да бъде произвеждан или многократно използван, означава предметът да бъде обективно осъществим. Действително, едно техническо решение може да бъде използвано в промишлеността единствено, ако то може да бъде практически осъществено и неговият ефект може да бъде постигнат със сигурност и неизменяемост в процеса на многократното му използване. С други думи, законът изисква осъществимост и възпроизводимост на ефекта или резултата от изобретателската идея.

Законодателят е допуснал непрецизност, изисквайки “предметът” на изобретението да може да бъде произвеждан или използван многократно. Предмет на изобретението е материалният носител, в който е обективизирано техническото решение. Както справедливо посочва проф. М. Павлова¹⁸, не всички изобретения имат конкретен предмет –

¹⁵ В първоначалната редакция на чл. 6, ал. 2 от Закона за патентите (ДВ бр. 27 от 1993) като не-изобретения бяха посочени идеите. Впоследствие законодателят измени тази разпоредба, като посочването на идеите бе заличено. Това е правилно, тъй като изобретението също представлява идея, но достатъчно конкретизирана и описваща конкретно техническо решение (да припомним, че дефиницията на изобретение, съдържаща се в Японския патентен закон, е “техническа идея, при която се използва природен закон”). От патентна закрила са изключени абстрактните идеи.

¹⁶ Вж студията и дадените в нея интересни примери на Марков, Е. Патентноправна закрила на компютърните програми- в “Актуални проблеми на трудовото и осигурителното право-Сборник в памет на доц. Елисавета Христова”- Университетско издателство “Св. Климент Охридски”. С. 2004, с. 82 и бел. под линия 29 на същата страница.

¹⁷ Джелипов, С. Правен режим на рационализаторските предложения.- “Издателство на Българската академия на науките”. С., 1968, с. 75

¹⁸ Павлова, М. Патентно право на Република България, С. 2000, с. 89-90.

предмет имат изобретенията за устройства, изделия, вещества и някои от изобретенията за метод (при който се произвеждат конкретни вещи). Изобретенията за метод, който не се отнася до производство на определен продукт, нямат предмет. Следователно, разпоредбата на чл. 10 ЗППМ следва да се тълкува корективно в смисъл самото изобретение да може да бъде многократно произвеждано или използвано. Всъщност, текстът на чл. 57 ЕПК¹⁹ изобщо не говори за предмет на изобретението, поради което *de lege ferenda* може да се препоръча при бъдещи законодателни промени разпоредбата на чл. 10 ЗППМ да бъде прецизирана и приведена в съответствие с текста на ЕПК.

Не се смята за обективно осъществимо изобретение, което съдържа съществени грешки или е в разрез с обективните научни и технически познания²⁰. Като пример за неосъществимо изобретение поради противоречие на научни постулати се посочва “вечният двигател” (перпетуум мобиле)²¹. Като законова гаранция за обективната осъществимост на изобретението е предвиденото изискване в заявката за патент да се посочи поне един начин за осъществяване на претендираното изобретение, при необходимост с примери и позоваване на чертежите²². В случай, че не е посочен начин за осъществяване на изобретението, заявката ще бъде нередовна и това следва да се констатира още на стадия на формална експертиза на заявката.

Разбира се, промишлената приложимост като материалноправен признак за патентоспособност на изобретението не следва да се смесва с процесуалното изискване за пълно разкритие същността на изобретението²³. Процесуалните разпоредби са предназначени да обслужат и осигурят прилагането на материалноправните норми и законосъобразното протичане на материалните правоотношения. Така, процесуалните разпоредби на ЗППМ относно оформянето и подаването на заявки за патент и производствата по формална и материална експертиза са насочени към установяване дали претендираното изобретение притежава законоустановените материалноправни признаци за патентоспособност. Правните последици при липса на пълно и ясно разкритие на същността на изобретението се различават от атаката за липса на промишлена приложимост²⁴.

На следващо място, като конститутивен белег за промишлена приложимост е въздигнатата възможността за многократно използване на изобретението. Разбираемо е, че за предоставяне на изключително право

¹⁹ “Изобретението се счита за промишлено приложимо, ако може да бъде произведено или използвано в който и да е отрасъл на промишлеността, включително на селското стопанство”.

²⁰ Чл. 45, ал. 3 от Наредбата за оформяне, подаване и експертиза на заявки за патенти.

²¹ Друг пример дава Татяна Лекова – ако заявителят твърди, че изобретението осъществява коефициент на полезно действие (КПД) по-висок от 1, това представлява противоречие със закона за съхранение на енергията – Лекова, Т. Патентна експертиза – Нормативни актове и практика. – “Информа интелект”. С.1996г. с. 122.

²² Чл. 37, ал. 1 ЗППМ.

²³ Описанието трябва да съдържа ясно и пълно разкритие на техническата същност на изобретението и предимствата му, така че да може да се осъществи от специалиста в областта (наричан още “сръчен техник”, “skilled in the art”).

²⁴ Лекова, Т. *Op.cit.* с. 122.

(монопол) за експлоатация на едно техническо постижение е необходимо ефектът или резултатът от изобретението да може да бъде възпроизвеждан, т.е. многократно постиган с достатъчна степен на сигурност, стабилност и неизменяемост. Само при това условие може да се приеме, че изобретението е приложимо в полезни или практични области на човешката дейност. При биологичните системи по принцип съществува несигурност и/или променливост на резултата²⁵, поради естествените еволюционни процеси, онтологичното развитие на индивида, грешки или аномалии при възпроизводството на организмите.

При по-простите биологични системи – микроорганизмите, несигурността и променливостта е минимизирана, поради което могат да бъдат признати изобретения за микроорганизми и микробиологични методи²⁶. В предходната редакция на чл. 7 ЗПРПМ изрично се посочваше, че изключението от непатентоспособност не се разпростира върху “микробиологичните методи и върху продуктите, получени чрез тях.” При действащата нормативна уредба микробиологичните изобретения се закрият (чл. 7а, ал. 4 ЗПРПМ), като в изпълнение на изискванията на Директива 98/44 на Европейския парламент и Съвета патентната закрила е разширена и спрямо биотехнологичните изобретения²⁷.

Особено във връзка със законодателното признаване на патентоспособност на биотехнологичните изобретения, компетентните органи по патентната експертиза трябва строго да следят за наличието на промишлена приложимост, за да се предотврати прекомерното разширяване на патентната закрила и признаването на монополни права, което може да има неблагоприятни и непредвидими последици за развитието на обществените отношения в някои области на човешка дейност. Като пример могат да бъдат дадени патентите на компанията Myriad Genetics от Юта, САЩ, свързани с гени, за които се твърди, че имат отношение към развитието на рак на гърдата²⁸. Срещу издаването на патенти на американската компания от Европейското патентно

²⁵ При правната закрила на новите сортове растения и породи животни е налице изискване за хомогенност и стабилност - чл. 7, ал. 1 вр. чл. 45, ал. 1 от Закона за закрила на новите сортове растения и породи животни. Това е аналог на възможността за многократно използване (възпроизводимост на ефекта или резултата) при закриляните изобретения.

²⁶ Първият пример за признаване на микробиологично изобретение в Съединените американски щати е случаят *Diamond v. Chakrabarty*. Продължително време патентната практика в САЩ е отричала възможността да се издават патенти за нещо, което съществува в природата. Този случай, касаещ патентоване на микроорганизми, разпръскващи нефтени петна, представява прецедент, чието обобщение е, че “всичко под слънцето, създадено от човека” (без самия човек) може да бъде патентовано – цитирано по *Cornish & Llewelyn*, Op.cit. p. 214.

²⁷ Чл. 7а, ал. 1 ЗПРПМ: “Патентоспособни са изобретенията, отнасящи се до продукт, състоящ се от или съдържащ биологичен материал, или до метод, чрез който се получава, обработва или използва биологичен материал, при условие, че отговарят на изискванията на чл. 6, ал. 1.” В § 1 от ДР на ЗПРПМ (нов-ДВ, бр. 64 от 2006г.) се съдържат легални определения на термините “по същество биологичен процес”, “микробиологичен процес” и “биологичен материал”.

²⁸ Става въпрос за гени, съдържащи се в хромозоми 13 и 17, които са наименовани BRCA1 и BRCA2 - *Cornish & Llewelyn*, Op.cit. p. 844.

ведомство е налице силна опозиция от правителствата на европейски държави и научни институции, сред които се откроява Институтът Кюри, Франция²⁹.

Промишлената приложимост поставя редица въпроси и проблеми и при патентоването на изобретения, свързани с компютърни програми. Българският законодател, следвайки разрешението на Европейската патентна конвенция, е изключил от патентоспособност компютърните програми, доколкото се търси закрила за самите тях като такива (чл. 6, ал. 2, т. 3 и ал. 3 ЗППИМ). Съображенията на законодателя са, че компютърната програма, бидейки сродна на алгоритмите за решаване на задачи, на методите и плановите за мисловна дейност и логическите операции, не представлява изобретение (т.е. техническо решение). Доколкото обаче законната забрана се отнася за компютърните програми “като такива”, са налице известни възможности за патентоване на такива изобретения. В тази връзка, в Европа се е развила доктрината за техническия ефект³⁰. С основание може да се поддържа, че основен критерий за преценка на патентоспособността на изобретения, свързани с компютърни програми, следва да бъде промишлената приложимост- доколко програмата е свързана с метод, устройство или средство, което има в достатъчна степен промишлена приложимост³¹.

В разпоредбата на чл. 45, ал. 2 от Наредбата за оформяне, подаване и експертиза на заявки за патенти се посочва, че промишлеността включва дейности с *технически характер*. Това е разбираемо, доколкото утвърдилото се определение за изобретение е “техническо решение на задача”³². Същността на изобретението като техническо решение (или техническо правило, техническа идея) рефлектира и върху промишлената приложимост като признак за патентоспособност на изобретенията.

Според класическото учение на Йозеф Колер, технически характер има изобретателска идея, при която се използват “силите на природата”³³. В по-старата българска литература понятието “техника”

²⁹ Cornish & Llewlyn, Op.cit. p. 844 et seq. Информация за развитието на случая пред Европейското патентно ведомство се публикува редовно от Института Кюри на страницата му в интернет. Към момента споровете не са приключили окончателно.

³⁰ Марков, Е. Патентноправна закрила ..., с. 79 и сл.

³¹ В тази връзка има утвърдена методика на Европейското патентно ведомство - Марков, Е. пак там, с. 80.

³² Или “техническо правило за поведение”, което също е сполучливо определение – вж Павлова, М. Op.cit., с. 76-77. Определението на изобретението като “техническо решение на задача” се приема и от Саракинов, Г. Патентно право в Република България. Четвърто преработено и допълнено издание.-Софи-Р. С., 2007, с. 27

³³ Изразът “силите на природата” (на немски език - Naturkräfte) е използван и от немския юрист Ото фон Гирке в неговия труд “Deutsches Privatrecht”. Той отразява класическия философски възглед за границата между разум и материя, като фундаментални категории. В този смисъл – Schar, M. What is “Technical”? A Contribution to the Concept of “Technicality” in the Light of the European Patent Convention- in: The Journal of World Intellectual Property 1998. Използвано е резюме на статията на английски език, достъпно в интернет. Това учение за изобретението, както бе посочено по-горе, е намерило израз в легалната дефиниция за изобретение, съдържаща се в Патентния закон на Япония от 1959г.

сполучливо бе определено като “това, което опосредява процеса на въздействието на човека спрямо природата, разкривайки неговото активно отношение към последната. Тя е съвкупността от средствата и методите, посредством които в процеса на труда (независимо от неговите конкретни форми) обществото с помощта на науката подчинява и използва съобразно със своите интереси силите на природата.”³⁴ По-синтезирано понятието “техника” може да бъде дефинирано като “средства за въздействие върху обкръжаващия ни (материален) свят”³⁵.

Както бе посочено по-горе, освен за технически характер в чуждестранната патентна теория и практика често се говори за “технически ефект”. При действието на френския Патентен закон от 1844г. Ален Касалонга определя изисквания от закона промишлен резултат като технически ефект, т.е. “първия, най-близък и непосредствен резултат от изобретението”, който съставлява функцията или ролята на средството, процеса или продукта, и който създава икономическото или финансово предимство на патентования процес или устройство³⁶. На първия резултат се дължи цялата поредица от резултати, явяващи се негови следствия, за да се достигне до финалния резултат (цел)³⁷.

В крайна сметка и при учението за “технически ефект” отново се достига до взаимодействието човек-природа, до използването на средства за въздействие върху материалния свят, или според по-стария израз – до използване “силите на природата”. Промислена приложимост, следователно, може да има само изобретателска идея, която предизвиква конкретна промяна в обкръжаващия ни свят (живата или неживата природа), която представлява непосредственият “технически ефект” на изобретението, който от своя страна може да отключи цяла верига (поредица) от причинно-следствени връзки, в резултат на които да се постигне полезен или изгоден краен резултат (цел).

В заключение горното изложение, характеристиките (конститутивните белези) на промишлената приложимост като признак за патентоспособност могат да бъдат обобщени по следния начин:

- практическа приложимост (възможност, включително в перспектива, изобретението да бъде използвано в практични области на човешка дейност);
- осъществимост (изобретението да не противоречи на обективни истини и закони и да не съдържа съществени грешки);
- възпроизводимост (предметът на изобретението или самото изобретение да може да бъде многократно произвеждан или

³⁴ Джелепов. С. Пак там, с. 48. Очевидно е, че авторът следва класическото учение на Йозеф Колер за използване “силите на природата”.

³⁵ Марков, Е. пак там, с. 70.

³⁶ Casalonga, A. Op.cit. p. 45

³⁷ Casalonga, A. Ibidem. p. 60. Примерът, който авторът дава, е с артилерийско оръдие, при което с определени средства се постига въртливо движение на снаряда (първи резултат-технически ефект) при възпламеняването му, при което, вследствие на жироскопичен ефект, се осигурява стабилна траектория при летенето на снаряда (последващ резултат) и съответно – по-голяма точност при стрелба по дадена цел (краен резултат).

използван, т.е. възпроизводимост на ефекта или резултата от изобретението).

По мое мнение като конститутивен белег на признака “промишлена приложимост” не следва да се включва техническият характер или ефект на изобретението, доколкото това е елемент на самото изобретение, а не изискване за патентоспособност. Същевременно, трудно мислимо е да се поддържа наличие на промишлена приложимост на идея, която няма технически характер или не проявява технически ефект, т.е. която не води до конкретна промяна в материалната действителност.

Предвид важното значение на промишлената приложимост, което нараства във връзка със съвременното развитие на технологиите (компютърните програми, биотехнологичните постижения), *de lege ferenda* може да се препоръча при последващи промени в законодателството да бъдат по-подробно уредени конститутивните белези на промишлената приложимост като признак за патентоспособност на изобретенията.

Следва да се обмисли и възможността критерият да бъде формулиран като “практическа приложимост”, за да бъдат избегнати конотации, свързани с промишлеността и индустриалното производство в тесен смисъл, съответно до ограничаване на патентната закрила в дадени сфери.

Автор: Александър Тонев